

Med detta nummer

KG HAMMAR

Darwinåret 2009 har snart gått till ända. Ett jubileumsår bär på en risk av förenkling och okritisk heroisering, men också på möjligheter till samtal över ämnesgränser och kritisk och självkritisk dialog. STK vill med detta årets sista nummer bidra med några röster som både lyfter fram Darwins evolutionslära som en teologisk resurs för självkritisk omprövning av teologiska traditioner men också kritiskt granskar benägenheten att den betraktas som en heltäckande världsåskådning.

Antje Jackelén vill se en konstruktiv tvärvetenskaplig dialog och betraktar tendenser till polarisering och antagonism som både onödiga och konstruerade. Hon pekar på tydliga trender som skulle kunna bidra till mer av samsyn. Dessa tendenser är rörelsen från att definiera element i naturen till att förstå relationer, att se processer och möten snarare än essens och segregering, dialektik och hybridformer snarare än dualism och odlandet av renhetsformer, dynamik snarare än stabilitet, samverkan och nätverk snarare än hierarki och monism, kaos som möjlighet till både gott och ont snarare än ett uttryck för enbart ondska.

Holsten Fagerberg fördjupar just denna senare frågeställning genom att peka på det nödvändiga samspillet mellan kaos och kosmos, mellan död och liv, i både naturvetenskapens betraktande av evolutionen och den bibliska berättelsen. Han lyfter särskilt fram Johannesevangeliets dynamiska och meningsskapande fasthållande vid relationen mellan död och liv i "vetekornets lag" så som detta kan förstås utifrån Joh. 12:24 ("Om vetekornet inte faller i jorden och dör för blir det ett ensamt korn. Men om det dör ger det rik skörd.")

Eva-Lotta Grantén rör sig i samma fält, nödvändigheten att hålla samman skapelsesyn och frälsningsförståelse, när hon kritiskt granskar olika sätt att hantera det klassiska teodicéproblemet. Genom medvetandet om den evolutionära utvecklingsgången har den smärta och det lidande som utmanar tron på en god och kärleksfull Gud utvidgats till att också omfatta den icke-mänskliga naturen och livsformerna. Det räcker inte att argumentera skapelseteologiskt, hävdar hon. Det kristologiska perspektivet ("vetekornets lag") måste utvidgas till att gälla hela naturen så att den i skapelsen närvarande Guden ses som den som lider med men också skapar en eskatologisk framtid för den icke-mänskliga naturen.

Mikael Stenmark argumenterar för större teologiskt självförtroende hos dem som deltar i dialogen mellan teologi och naturvetenskap. Han illustrerar själv detta självförtroende genom att kritiskt granska den grund för en ateistisk livsåskådning som evolutionsteorin av många anses utgöra. Richard Dawkins, världens mest berömda ateist, menar sig genom sitt osannolikhetsargument, det omvända Boeing 747-argumentet, ha bevisat utifrån ett komplexitetstänkande att Gud inte kan finnas. Efter sin kritiska genomgång av Dawkins' argument menar Stenmark att denne får sätta sig ned och fundera minst en gång till. Till självförtroendeperspektivet i sin artikel fogar Stenmark också den motsägelse som han menar ligger i att en ateistisk eller naturalistisk evolutionsbiolog som tänker sig mänskligheten som enbart en frukt av oplanerad utveckling, slumpens skördar utan mening, syfte eller plan, samtidigt underminerar tilltron till våra kognitiva förmågor att upptäcka sanning. Den som tror på Gud och accepterar evolutionsteorin behöver inte drabbas av samma tvivel utan ger goda skäl för tilltro till våra kognitiva förmågor och naturvetenskapens förmåga att producera sanning.

Martin Lembke avslutar med ett stycke argumentationsanalys. Han tar sin utgångspunkt i de kristologiska argumenten före och efter kyrkomötet i Chalcedon 451 som innebar att Kristus måste anta den mänskliga naturen för att kunna frälsa mänskligheten. Evolutionsteorin innebär glidande övergångar mellan arterna och stora svårigheter, för att inte säga omöjlighet, att avgöra när "människan" framträder. Vad betyder detta för frälsningstänkandet i efter-chalcedonsk kristologi, frågar sig Lembke, och leder läsaren till en rad slutsatser, givet att vi känner oss bundna att nu tänka som man tänkte då.

Sammantaget visar bidragen i detta nummer av STK "till minnet av Darwin" det teologiskt fruktbara i att gå i dialog med evolutionsbiologin och inte falla för frestelsen att tänka att den som tvingar mig att tänka om också är min fiende.